

**POLSKA BIBLIOGRAFIA
ANTYKU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO 2003**

DZIAŁY TEMATYCZNE

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)
2. Bibliografie i problemy metodologiczne
3. Prace ogólne, historie literatury
4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów
- 5.1. Historia doktryn (teologia)
- 5.2. Historia doktryn (filozofia)
6. Liturgia
7. Hagiografia i historia duchowości
8. Archeologia i historia sztuki
9. Biblia
- 9.1. Apokryfy
- 9.2. Gnostycyzm
10. Patrystyka i średniowiecze (łacińskie i bizantyńskie)
11. Autorzy
12. Recenzje, omówienia
13. Sprawozdania
14. Wybrane publikacje z zakresu kultury klasycznej

1. Prace zbiorowe (antologie tekstów i opracowania)

Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie, przekład i komentarz A. Eckmann, Lublin 2003, Wydawnictwo TN KUL.

Powszechna Encyklopedia Filozofii (= PEF), IV, Lublin 2003, Polskie Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu.

Studia i rozprawy ofiarowane prof. Tytusowi Górskiemu / Charakteria Tito Górski oblata, Kraków 2003, Wydawnictwo Naukowe PAT.

2. Bibliografie i problemy metodologiczne

CERAN W., *Omówienie stanu badań bizantynologicznych w Polsce oraz perspektywy rozwoju kadry naukowej (1999-2002)*, „Meander” 58 (2003) 171-182.

- ECKMANN A., *Profesor Michał Kaczmarek jako badacz łaciny wczesnochrześcijańskiej*, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 765-769.
- FIGIEL J., *Patrystyka w czasopiśmie 2003 roku*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 657-690.
- ILUK J., *Bibliografia dziejów judaizmu i chrześcijaństwa w społeczeństwach hellenistyczno-rzymskich*, „Przegląd Religioznawczy” 2003, nr 2 (208), 117-168.
- LONGOSZ S., *Patrystyczna homilia i komentarz biblijny. Materiały bibliograficzne (wybrane)*, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 515-520.
- LONGOSZ S., *Wykaz prac dyplomowych z antyku chrześcijańskiego ukończonych w niektórych polskich ośrodkach naukowych w 2003 roku*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 649-655.
- LONGOSZ S. – STAWISZYŃSKI W., *Św. Augustyn w polskich studiach*, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 521-623.
- NAUMOWICZ J. – LONGOSZ S., *Polska bibliografia antyku chrześcijańskiego 2003*, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 625-647.
- NIEDŹWIECKI W., *Bibliografia do studium liturgiki*, „Teologia i Człowiek” 2003, nr 2, 183-180.
- PAŁUCKI J., *Ks. Bp Roman Andrzejewski jako badacz antyku chrześcijańskiego*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 759-763.
- STAROWIEYSKI M., *Studia z dziedziny historii literatury wczesnochrześcijańskiej i patrologii w Polsce. Próba oceny*, „Meander” 58 (2003) 163-170.
- TRONINA A. – SZMAJDZIŃSKI M., *Wprowadzenie do języka syryjskiego*, Kielce 2003, „Verbum”.
- TUREK W., *Dlaczego studiować Ojców Kościoła? Niektóre wskazania Magisterium Kościoła*, „Studia Płockie” 31 (2003) 15-26.
- WEBER E., *Źródła patrystyczne „O jasnym a szczerym Słowie Bożym” Stanisława Hozjusza*, „Studia Warmińskie” 40 (2003) 253-276.
- 3. Prace ogólne, historie literatury**
- BIELAWSKI K., *Pojęcie „theologia” i „theologos” w greckiej tradycji literackiej*, „Terminus” 5 (2003) z. 1, 81-105.
- GLOMBIK K., *„Ecclesia non sitti sanguinem”. Kara śmierci w tradycji Kościoła katolickiego*, AK 140 (2003) z. 564, 453-468.
- IHNATOWICZ J., *Dlaczego prezbiter nie może udzielać święceń? Biskup i prezbiter w pierwotnym Kościele*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2 (2003) 213-232.
- KOŚCIELNIAK K., *Chrześcijańskie piśmiennictwo arabskie przed Mahometem i jego wpływ na islam*, „Analecta Cracoviensia” 35 (2003) 329-343.
- KRÓLIKOWSKI J., *Mądrość Ojców Kościoła. Okruchy patrystyczne*, Pelplin 2003.
- MAJCHRZAK A., *Symbol w kulturze chrześcijańskiej*, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 88 (2003) 286-297.
- Ojcowie Kościoła – świadkowie i nauczyciele wiary (rozmowa przeprowadzona przez o. Kazimierza Stefka O.S.P.P.E. z patrologiem o. Bazyliem Degórskim O.S.P.P.E.)*, „Dissertationes Paulinorum” 12 (2003) 84-92.
- POLAŃSKI T., *Walka Wschodu i Zachodu w literaturze greckiej od Herodota do Prokopiusza z Gazy*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 329-351.

- PUKACZ-PRODROMOU E., *Krzyż nad Lewantem*, „Miejsca Święte” 2003, nr 1, 21-23.
- ROZWADOWSKI W., *Nauczanie prawa w państwie rzymskim*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 55 (2003) nr 1, 9-28.
- RYŚ G., *Majątek kościelny w starożytnym prawodawstwie synodalnym*, w: *Studia i rozprawy ofiarowane prof. T. Górskiemu* [1], 219-227.
- SKIERKOWSKI M., *Pierwszy pośród sług jedności. 25 argumentów na prymat Biskupa Rzymu*, „Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża” 21 (2003) 363-389.
- STANIEK E., *Koncepcja homilii patrystycznej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 23-34.
- SZRAM M., *Koncepcje komentarza biblijnego w epoce patrystycznej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 35-48.
- WIPSYZKA-BRAVO E., *Rzym – państwo naszych marzeń*, „Mówią Wieki” 2003, nr 6, 8-12.
- WOJTKOWSKA M., *Po drugiej stronie Tybru*, „Mówią Wieki” 2003, nr 6, 20-25.
- ŻUREK A., *Pierwsze wieki Kościoła* (Academica 42), wyd. 2, Tarnów 2003, Wydawnictwo „Biblos”.

4. Historia wspólnot, instytucji, okresów historycznych, regionów

- ANGELOPULOS A. – TRITOS M. – *Instytucja pentarchii w Kościele prawosławnym i jej znaczenie dzisiaj*, tłum. J. Pańkowski, „Elpis” 5 (2003) nr 7-8, 87-98.
- CISOŃ B., *Prawo „do azyli”, czy prawo „o azyl”*. Instytucja azylu w zarysie, „Studia Redemptorystowskie” 2003, nr 1, 215-260.
- CZOCHARA G., *Początki chrześcijaństwa w Hiszpanii i pisarze hiszpanorzymscy*, „Analecta Cracoviensia” 35 (2003) 313-327.
- DEGÓRSKI B., *Stosunek cesarzy Sewerów do chrześcijan*, „Zeszyty Naukowe Akademii Polonijnej w Częstochowie – Prace Wydziału Administracyjno-Prawnego” 2003, z. 1, 261-274.
- DYBSKI H., *Życie monastyczne w Konstantynopolu w wypowiedziach autorów IV i V wieku*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 301-318.
- FLIS A. – KOWALSKA B., *Zapomniani bracia. Ginący świat chrześcijan Bliskiego Wschodu*, Kraków 2003 Wydawnictwo WAM.
- GAJEWSKI W., *Judeochrześcijańska struktura gminy jerozolimskiej od dodeka do episkopatu*, „Przegląd Religioznawczy” 2003, nr 2 (208), 41-63.
- HERWIG W., *Historia Gotów (seria: Narody i cywilizacje)*, tłum. R. Darga-Staab – I. Dąbek – K. Berger, Warszawa – Gdańsk 2003, Wydawnictwo „Bellona” i „Marabut”.
- JANISZEWSKI P. – STEBNICKA K., *Imperium Romanum: władza, propaganda i konflikty ideologiczne. Wybór źródeł dla czasów cesarstwa rzymskiego*, Warszawa 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego .
- KASPRZAK D., *Starożytne chrześcijaństwo w mieście*, „Studia Laurentiana” 3 (2003) nr 1, 5-27.
- KŁOCZOWSKI J., *Wspólnoty chrześcijańskie w tworzącej się Europie*, Poznań 2003, Wydawnictwo „W drodze”.

- KOTAŃSKI J., *Rekonkwista*, „Miejsca Święte” 2003, nr 7, 29-30.
- KOZŁOWSKI E., *Kościół cypryjski*, „Miejsca Święte” 2003, nr 1, 13-14.
- LANDELS J.G., *Muzyka starożytnej Grecji i Rzymu*, tłum. M. Kaziński, Kraków 2003, Wydawnictwo „Homini”.
- LESZKA M.B., *Między zwolennikami anomeizmu a homejczykami – biskupie peregrynacje Eudoksjusza z Germanikei*, „Przegląd Nauk Humanistycznych” 2 (2003) nr 2, 5-28.
- LESZKA M.J., *Chan Krum – nowy Sennacherim*, „Mówią Wieki” 2003, nr 6, 38-42.
- MIOTK A., *Misje czasów apostołskich i zasięg chrześcijaństwa do IV wieku*, „Nurt” 37 (2003) t. 102, 43-74.
- Od wspólnoty zakonnej do społeczeństwa*. Rozmowa z prof. Jerzym Kłoczowskim, „Mówią Wieki” 2003, nr 5, 11-16.
- PAPROCKI H., *Diakonisy (historia i współczesność)*, „Methodos” 2 (2003) 144-155.
- PISOWICZ A., *Ormianie w Bułgarii*, „Biuletyn Ormiańskiego Towarzystwa Kulturalnego” 2003, nr 32/33, 39-46.
- STAROWIEYSKI M., *Kościoty przedchalcedońskie (1)*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 3, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Sobory Efeski i Chalcedoński (2)*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 4, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Zawsze wierni – maronici (3)*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 5, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Efeskiego (1) – Kościół Chaldejski*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 6, 23-24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Efeskiego (2) – Kościoły w Indiach*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 7, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Chalcedońskiego (1) – Koptowie*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 8, 23-24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Chalcedońskiego (2) – Melkici*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 9, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Chalcedońskiego (3) – Kościoły syryjskie*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 10, 22-23.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Chalcedońskiego (4) – Ormianie*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 11, 23-24.
- STAROWIEYSKI M., *Dziedzictwo Soboru Chalcedońskiego (5) – Etiopczycy*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 12, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Mozaika Kościołów Wschodu*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 13, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Sobór Watykański II*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 14, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Dlaczego Kościoły Wschodnie?*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 15, 24.
- STAROWIEYSKI M., *Moja Italia (1). Campo Verano*, „Pielgrzym” 14 (2003) nr 25, 22-23.
- STRZELCZYK J., *Rzymska Afryka chrześcijańska*, „Miejsca Święte” (2003) nr 3, 7-9.
- STRZELCZYK J., *Wizygoci w Hiszpanii – od arianizmu do katolicyzmu*, „Miejsca Święte” 2003, nr 7, 26-28.

- SUSKI R., *Wikingowie starożytności*, „Mówią Wieki” 2003, nr 10, 8-12.
- TERLIKOWSKI T.P., *Chrześcijańskie przedefesy, czyli o nestorianizmie jako pewnym nieporozumieniu chrystologicznym*, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 11, 240-250.
- TRONINA A., *Judaizm a chrześcijaństwo w I wieku. Koegzystencja czy konfrontacja?*, CT 73 (2003) nr 1, 117-138.
- WÓJCIK M., *Fundacje dobroczynne w rzymskim prawie poklasycznym*, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL.
- WYSOCKA D., *Pentarchia dawniej i dziś*, „Przegląd Prawosławny” 2003, nr 11, 22-23.

5.1. Historia doktryn (teologia)

- DE ANDIA Y., *Męczennicy prawdy. Od Ignacego z Antiochii do mnichów z Tibhirine*, tłum. M. Żerańska, „Communio” 23 (2003) nr 2 (134), 90-114.
- ECKMANN A., *Przebóstwienie człowieka w pismach wczesnochrześcijańskich*, Lublin 2003, TN KUL.
- Historia teologii*, t. 1: *Epoka patrystyczna*, pod red. A. di Berardino i B. Studera, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.
- IHNATOWICZ J., *Dlaczego prezbiter nie może udzielać święceń? Biskup i prezbiter w pierwotnym Kościele*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2 (2003) 213-232.
- JAKLEWICZ T., *Świątość świata w tradycji wschodnich Kościołów*, „W drodze” 2003, nr 1, 42-44.
- KACZMAREK T., *Zło o charakterze osobowym – szatan w refleksji teologicznej i doświadczeniu Kościoła*, „Studia Włocławskie” 6 (2003) 241-154.
- KATOŁO A.J., *Bioetyka starożytności chrześcijańskiej*, Warszawa 2003, Wydawnictwo „Rhetos”.
- KRÓLIKOWSKI J., *Mądrość Ojców Kościoła – okruchy patrystyczne*, Pelplin 2003, Wydawnictwo „Bernardinum”.
- LEKAN J., *Komunia św. pod dwiema postaciami (przyczynek historyczno-dogmatyczny)*, „Zamojski Informator Diecezjalny” 12 (2003) 80-94.
- MISIARCZYK L., *Apokathástasis zrealizowana, aktualna i przyszła w tradycji biblijnej i patrystycznej przed Orygenesem*, ŚSHT 36 (2003) nr 2, 459-476.
- MYSZOR W., *Między ortodoksją i herezją*, „Teologia Polityczna” 2003-2004, nr 1, 133-139.
- NAJMAN K., *Świątość świata u Ojców Kościoła*, „W drodze” 2003, nr 1, 40-42.
- NAUMOWICZ J., *Kwiaty na pustyni*, „Pastores” 2003, nr 20, 119-124.
- PACZKOWSKI M.C., *Rzeczywistość, symbol i tajemnica – Jerozolima w starożytnej literaturze chrześcijańskiej okresu przedchalcedońskiego* (seria: *Biblioteka Ziemi Świętej*), Wrocław 2003, Fundacja Komisariat Ziemi Świętej.
- PISUŁA R., *Rozróżnienie obrazu i podobieństwa Bożego w człowieku u niektórych Ojców Kościoła jako podstawa antropologii teologicznej – przyczynek do tematu*, „Kaliskie Studia Teologiczne” 2 (2003) 191-198.
- SIKORA P., *Przebóstwienie człowieka. Chalcedon i chrystologia dwustopniowa*, „Polonia Sacra” 7 (2003) nr 12, 327-339.

- SKIERKOWSKI M., *Pierwszy pośród sług jedności. 25 argumentów na prymat Biskupa Rzymu*, „Studia Teologiczne Białystok – Drohiczyn – Łomża” 21 (2003) 363-389.
- TERLIKOWSKI T.P., *Chrześcijaństwo przeddefesy, czyli o nestorianizmie jako pewnym nieporozumieniu chrystologicznym*, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 11, 240-250.
- TRONINA A., *Judaizm a chrześcijaństwo w I wieku. Koegzystencja czy konfrontacja?*, CT 73 (2003) nr 1, 117-138
- TYROL A., *Alegorická reлектúra starozákonných textov v kresťanských písmach*, „Z Badań nad Biblią” 2003, nr 7, 33-42.
- WOLIŃSKI J., *Zmartwychwstanie, Ojcowie Kościoła i my*, „Pastores” 2003, nr 19, 100-108.

5.2. Historia doktryn (filozofia)

- BEIERWALTES W., *Platonizm w chrześcijaństwie*, (seria: „Daimonion”), Kęty 2003, Wydawnictwo „Antyk”.
- JANISZEWSKI P., *Neoplatonik historykiem. Magiczne posągi, theurgia, epifania Uranii i Wysp Szczęśliwych w 'Ιστορικoι λόγοι Olympiodora z Teb*, „Przegląd Historyczny” 94 (2003) 377-395.
- LESZCZYŃSKI R.M., *Starożytna koncepcja Logosu i jej wpływ na myśl wczesnego chrześcijaństwa*, Warszawa 2003, Wydawnictwo Naukowe „Semper”.
- Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 4, G-I, Lublin 2003, Polskie Towarzystwo św. Tomasza z Akwinu.
- REALE G., *Myśl starożytna*, tłum. E. Iwo Zieliński, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL.
- STĘPIEŃ T., *Neoplatońskie źródła problemu pochodzenia Osób Boskich*, STV 41 (2003) nr 1, 41-58.
- ZMORZANKA A., *Hagia Sophia*, PEF IV 177-182.
- ZMORZANKA A., *Hipostaza*, PEF IV 477-483.

6. Liturgia

- JANICKI J.J., *Kultury antyczne w liturgii chrześcijańskiej*, Kraków 2003, Wydawnictwo Naukowe PAT.
- LEKAN J., *Komunia św. pod dwiema postaciami. Przyczynek historyczno-dogmatyczny*, „Zamojski Informator Diecezjalny” 12 (2003) 80-94.
- Liturgie Kościoła prawosławnego*, tłum. i opr. H. Paprocki, BOK 20, Kraków 2003, Wydawnictwo „M” (*Boska Liturgia świętego Jana Chryzostoma, Boska Liturgia świętego Bazylego Wielkiego, Boska Liturgia świętego Jakuba Apostoła, Boska Liturgia uprzednio poświęconych Darów, Boska Liturgia świętego Marka Apostoła*).
- MATWIEJUK K., *Koptyjskie dziedzictwo liturgiczne*, „Liturgia Sacra” 9 (2003) 385-393.
- NIEDZWIECKI W., *Bibliografia do studium liturgiki*, „Teologia i Człowiek” 2003, nr 2, 183-180.
- SINKA T., *Kult relikwii świętych w aspekcie historyczno-liturgicznym*, RBL 56 (2003) nr 3, 193-200.

- TOFILUK J., *Historia rozwoju i kształtowania się piaszczanicy (epitafionu)*, „Elpis” 5 (2003) nr 7-8, 11-28.
- TURCO A., *Starorzemyński śpiew liturgiczny „versus”*, „Liturgia Sacra” 9 (2003) 411-421.
- Wielki Tydzień i święto Paschy w Kościele prawosławnym*, tłum i opr. H. Paprocki, BOK 21, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.
- Wychwalać będziemy Zwycięzcę mocnego...* (fragm. bizantyjskich hymnów paschalnych z IX wieku), tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 3, 281-282.
- Zbudź się o śpiący* (starożytna homilia na Świętą i Wielką Sobotę, LG II 386-388), wybrał A. Langhammer, „Espe” 2003, nr 64, 70-71.

7. Hagiografia i historia duchowości

- BLOCK W., *Figury biblijne w Vita secunda zastosowane do św. Franciszka z Asyżu na tle wcześniejszej literatury hagiograficznej*, Lublin – Sandomierz 2003, Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu.
- DE DREUILLE M., *Kto nie chce pracować – jak pracowali mnisi*, tłum. M. Żurowska, „W drodze” 2003, nr 3, 43-51.
- DEGÓRSKI B., *Najstarszy monastycyzm żeński*, „Dissertationes Paulinorum” 12 (2003) 5-59.
- Etiopska modlitwa Mojżesza*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 11, 251-254.
- GRÜN A., *Przewodnik po duchowości Ojców pustyni*, tłum. A. Porębski, „Życie Duchowe” 2003, nr 34, 151-153.
- GRÜN A., *Przewodnik po duchowości Ojców Pustyni*, tłum. A. Porębski, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- Legenda grecka o męczeństwie proroka Izajasza (CIApNT 316; BHG 958)*; tłum., wstęp i opracowanie R. Zarzeczny, „Studia Bobolanum” 2003, nr 1, 179-191.
- Litania o świętym Krzyżu*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 7-8, 122-123.
- Maryjo, Tyś Bramą Świątłości*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 9, 314-315.
- Modlitwa Celtów*, tłum. A. Krajewska, ilustracje P. Kołodziejski, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.
- Modlitwa Maryi za Kościół*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 5, 181-182.
- Modlitwy ludu Etiopii*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 6, 415-416.
- NAUMOWICZ J., *Ojcowie pustyni. Miejsce próby*, „Miejsca Święte” 2003, nr 3, 5-6.
- PANUŚ K., *Święty Marcin z Tours*, seria: Wielcy Ludzie Kościoła, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- PEREIRA LAMELAS L., *„Paresia” męczenników; odwaga w wyznawaniu wiary*, tłum. L. Balter, „Communio” 23 (2003) nr 5, 35-50.
- SINKA T., *Kult relikwii świętych w aspekcie historyczno-liturgicznym*, RBL 56 (2003) 193-200.

- Słowa Ojców Pustyni. Myśli na każdy dzień*, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.
- STĘPNIEWSKA A., *Sylwia – matka papieża Grzegorza Wielkiego*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 363-373.
- STRZELCZYK J., *Męczeństwo Perpetui, Felicyty i towarzyszy*, „Miejsca Święte” 2003, nr 4, 6-10.
- SZMURŁO R., *Męczeństwo i śmierć Maniego (Psalm Bema CCXXVI)*. Wstęp, komentarz i tłumaczenie z języka koptyjskiego, ŚSHT 36 (2003) nr 2, 504-508.
- WIŚNIEWSKI R., *Szatan i jego służby. Rola diabła i demonów w łacińskiej literaturze hagiograficznej IV-V wieku* (Chrześcijaństwo u schyłku starożytności, Studia źródłoznawcze, t. 4), Kraków 2003, Universitas.
- WIPSZYCKA E., *L'ascétisme féminin dans l'Égypte de l'antiquité tardive: topi littéraire et formes d'ascèse*, w: *Le rôle et le statut de la femme en Égypte hellénistique, romaine et byzantine. Actes du colloque international*, éd. H. Melaerts et L. Mooren, Peeters 2002, 355-396.

8. Archeologia i historia sztuki

- BERNAGIEWICZ R., „*Ne transgrediaris terminos antiquos*”. *Stalość i zmienność w tradycji chorału gregoriańskiego*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 419-431.
- BERTOLINO A., *Postać Chrystusa we wczesnochrześcijańskich zabytkach Rzymu*, tłum. G. Ostrowski, „Communio” 23 (2003) nr 1, 126-153.
- BULAS R., *Ikona grafia Daniela między lwami na krzyżach celtyckich*, RH 51 (2003) z. 4, 241-263.
- BULAS R., *Wysokie krzyże irlandzkie i ich związki z mitologią (VIII-XII wiek)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 143-154.
- DEGÓRSKI B., *Materialne znaki i symbole w pierwszych wiekach Kościoła*, w: A.A. Napiórkowski (red.), *Chrystus wybawiający. Teologia świętych obrazów*, Kraków 2003, 41-61.
- DZIEKOŃSKI S., *Sztuka sakralna jako temat katechetyczny*, STV 41 (2003) nr 2, 103-119.
- FILARSKA B. – IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA B., *Chrześcijańska topografia Mediolanu w IV wieku*, RH 51 (2003) z. 4, 135-169.
- GOŁGOWSKI T., *De lucernis et de ovis struthiocamelinis – symbolika jaj strusich w Kościołach wschodniochrześcijańskich*, w: *Hereditatem cognoscere. Studia i szkice dedykowane prof. M. Miśkiewicz*, red. Z. Kobylński, Warszawa 2004, 21-26.
- HAJJAR B.A., *Aram znaczy Syria*, seria: „Miejsca Święte”, Warszawa 2003, Wydawnictwo Pallotyńów.
- IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA B., *Głoszenie słowa. Kilka uwag na temat motywu księgi w ikonografii wczesnochrześcijańskiej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45.
- IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA B., *Pół wieku Katedry Historii Sztuki Starożytnej i Wczesnochrześcijańskiej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*, RH 51 (2003) z. 4, 7-18.
- JANOCHA M., *Ikona Bożego Narodzenia*, „Pastores” 2003, nr 18, 116-123.
- JASTRZĘBOWSKA E., *Księża Bohusza poglądy na rzymskie katakumby z 1791 roku*, „Przegląd Historyczny” 94 (2003) 137-148.

- JASTRZĘBOWSKA E., *Wspólnota za stołem, czyli sceny uczt w późnym antyku*, RH 51 (2003) z. 4, 119-134.
- KAŁUŻNY J.C., *Kościół a sztuka w Cesarstwie Rzymskim I-IV wieku*, w: *Studia i rozprawy ofiarowane prof. T. Górskiemu* [1], 61-84.
- KOZŁOWSKA M., *Wczesne chrześcijaństwo z Brytanii IV-VI wieku na podstawie zabytków archeologicznych*, „Meander” 58 (2003) 85-97.
- KRASNODEBSKA-D'AUGHTON M., *Ikony w sztuce rękopisów irlandzkich i anglosaskich (VII-IX wiek)*, RH 51 (2003) z. 4, 265-286.
- ŁOBACZEWSKA A., *Ikonoklazm*, PEF IV 752-757.
- ŁYSIK M., *Wczesnochrześcijańskie baptysteria Prowansji*, RH 51 (2003) z. 4, 171-212.
- MAJCHRZAK A., *Symbol w kulturze chrześcijańskiej*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 88 (2003) 286-297.
- MALEC M., *Motyw wrzeciona w ikonografii starożytnej i wczesnochrześcijańskiej*, RH 51 (2003) z. 4, 53-78.
- PACZKOWSKI M.C., *Rzeczywistość, symbol i tajemnica – Jerozolima w starożytnej literaturze chrześcijańskiej okresu przedchalcedońskiego* (seria: Biblioteka Ziemi Świętej), Wrocław 2003, Fundacja Komisarjat Ziemi Świętej.
- PRÓCHNIAK D., *Wczesnochrześcijański kościół Surb Połos-Petros w Zovuni w Armenii. Problem genezy kościoła w typie sali kopułowej*, RH 51 (2003) z. 4, 213-239.
- Series Byzantina I*, red. W. Deluga – M. Janocha (Studies on Byzantine and Post-Byzantine Art), Warszawa 2003, Wydawnictwo „Neriton”.
- SIMA J.L., *Święta Góra Athos*, „Lignum Vitae” 4 (2003) 479-489.
- SZKOŁUT P., *Sceny męczeństwa i ocalenia w późnoantycznej sztuce synagogałnej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 381-396.
- WIERNA R., *Obraz św. Mikołaja Cudotwórcy z Opola Podedwórza*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 375-380.
- WIPSYZKA E., *Skarby kościelne bizantyńskiego Egiptu*, w: *Antyk i barbarzyńcy. Księga dedykowana prof. J. Kolendo w 70. rocznicę urodzin*, red. A. Bursche i R. Ciołek, Warszawa 2003, Instytut Archeologii UW.

9. Biblia

- HOMA K., *Szawel z Tarsu*, seria: Wielcy Ludzie Kościoła, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- KUŚMIREK A., *Jakub Starszy Apostoł*, „Miejsca Święte” 2003, nr 7, 6-7.
- LONGOSZ S., *Dramatyzowane homilie o Janie Chrzcicielu i chrzcie Chrystusa*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 65-75.
- MAŁECKI Z., *Naród żydowski i jego święte pisma w Biblii chrześcijańskiej. Egzegeza w Qumran*, ŚSHT 36 (2003) nr 2, 360-366.
- RAKOCY W., *Paweł Apostoł. Chronologia życia i pism*, Częstochowa 2003, Edycja świętego Pawła.
- ROSIK A., *Judaizm u początków ery chrześcijańskiej*, Wrocław 2003.
- SOBOLSKA T., *Dzieje Księgi Apostoła Jakuba*, „Miejsca Święte” 2003, nr 7, 10-12.

- Święty Barnaba* (na podstawie: W. Zaleski, *Święci na każdy dzień*, Warszawa 1989, 313-314), „Miejsca Święte” (2003) nr 1, 15-16.
- SZYMIK S., *Problem polemiki antyepikurejskiej w pismach Nowego Testamentu*, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL.
- TYROL A., *Alegorická reлектúra starozákonných textov v kresanských písmach*, „Z Badań nad Biblią” 2003, nr 7, 33-42.

9.1. Apokryfy

- Apokryfy Nowego Testamentu*, t. 2, *Ewangelie Apokryficzne*, cz. 1-2, pod red. ks. M. Starowiczyńskiego, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- BARDSKI K., *Patrystyczna egzegeza alegoryczna – użycie czy nadużycie tekstu biblijnego?*, *VoxP* 23 (2003) t. 44-45, 49-64.
- Dzieje Piotra Apostoła i Szymona*, tłum. Z. Izydorczyk i M. Bielewicz, oprac. Z. Izydorczyk, *WST* 16 (2003) 101-150.
- I Oda Salomona*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 1, s. 9.
- SZMURŁO R., *Męczeństwo i śmierć Maniego (Psalm Bema CCXXVI)*. Wstęp, komentarz i tłumaczenie z języka koptyjskiego, *ŚSHT* 36 (2003) nr 2, 504-508.
- ZARZECZNY R., *Legenda grecka o męczeństwie proroka Izajasza (CLApNT 316; BHG 958)*, „*Studia Bobolanum*” 2003, nr 1, 179-191.

9.2. Gnostycyzm

- Między wiarą a gnozą. Doświadczenie mistyczne w tradycjach Orientu*, red. M. Jakubczak – M. Sacha-Piekło, Kraków 2003, Universitas.
- MYSZOR W., *Dialog Zbawcy*. Wstęp i tłumaczenie utworu z Biblioteki z Nag Hammadi (*Nag Hammadi Codex III 3*), *ŚSHT* 36 (2003) nr 2, 490-503.
- MYSZOR W., *Herakleon*, *PEF IV* 353-354.
- MYSZOR W., *Hermes Trismegistos*, *PEF IV* 394-395.
- MYSZOR W., *Hermetyzm*, *PEF IV* 395-399.
- RUDOLPH K., *Gnoza*, tłum. G. Sowiński, wyd. 2 popr., Kraków 2003, Zakład Wydawniczy „Nomos”.
- ZMORZANKA A., *Hermogenes*, *PEF IV* 400-401.

10. Patrystyka i średniowiecze łacińskie oraz bizantyńskie (źródła i opracowania)

- ANGELOPULOS A. – TRITOS M. – *Instytucja pentarchii w Kościele prawosławnym i jej znaczenie dzisiaj*, tłum. J. Pańkowski, „*Elpis*” 5 (2003) nr 7-8, 87-98.
- BONAREK J., *Romajowie i obcy w Kronice Jana Skylitza. Identyfikacja etniczna Bizantyńczyków i ich stosunek do obcych w świetle Kroniki Jana Skylitza*, Toruń 2003, Wydawnictwo „Adam Marszałek”.
- CERAN W., *Teodozjusz Wielki*, seria: *Wielcy Ludzie Kościoła*, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- CHARKIEWICZ J., *Święte Oblicze*, „*Cerkiewny Wiestnik*” 2003, nr 3, 31-37.
- DIONIZJUSZ z Furny, *Hermeneia czyli objaśnienie sztuki malarskiej*, Kraków 2003.
- FUMAGALLI V., *Świt średniowiecza*, tłum. H. Manikowska, Gdańsk 2003, Wydawnictwo „Marabut”.

- LESZKA M., *Wizerunek władców pierwszego państwa bułgarskiego w bizantyńskich źródłach pisanych (VIII- 1 poł. XII w.)*, seria: Byzantina Lodziensia 7, Łódź 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- MEDVID M., *Prawosławne Kościoły autokefaliczne*, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 10, 50-65.
- Nie-Złota legenda: Kanoniczność i apokryficzność w kulturze* (Colloquia ethnologica, 1), red. J. Eichstaedt – K. Piątkowski, Ożarów 2003, Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Wnętrz Dworskich.
- PISOWICZ A., *Ormianie w Bułgarii*, „Biuletyn Ormiańskiego Towarzystwa Kultu-ralnego” 2003, nr 32/33, 39-46.
- Przysłowie etiopskie*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 2, s. 153.
- Przysłowie etiopskie II*, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 10, s. 91.
- PYSIAK J., *Pogańska przeszłość Franków w świetle kilku kronik francuskich z czasów Filipa Augusta i Ludwika Świętego*, „Kwartalnik Historyczny” 110 (2003) nr 1, 5-28.
- RUYSBROEC J. van, *Dzieła*, t. 3: *Dzieła mniejsze*, tłum. M. Lew-Dylewski, Kraków 2003, Wydawnictwo Karmelitów Bosych.
- SARWA A., *Rzeczy ostateczne człowieka i świata. Eschatologia Kościoła Wschodniego*, Łódź 2003, Wydawnictwo „Ravi”.
- Series Byzantina I*, red. W. Deluga – M. Janocha (Studies on Byzantine and Post-Byzantine Art), Warszawa 2003, Wydawnictwo „Neriton”.
- TERLIKOWSKI T.P., *Jedyni prawdziwie prawosławni*, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 6, 404-414.
- TOFILUK J., *Historia rozwoju i kształtowania się płaszczanicy (epitafionu)*, „Elpis” 5 (2003) nr 7-8, 11-28.
- WIPSYZKA E., *Skarby kościelne bizantyńskiego Egiptu*, w: *Antyk i barbarzyńcy. Księga dedykowana prof. J. Kolendo w 70. rocznicę urodzin*, red. A. Bursche – R. Ciołek, Warszawa 2003, Instytut Archeologii UW.
- WOLIŃSKA T., *Justynian Wielki*, seria: *Wielcy Ludzie Kościoła*, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- Wychwalać będziemy Zwycięzcę mocnego...* (fragm. bizantyjskich hymnów paschalnych z IX wieku), tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 3, 281-282.
- WYSOCKA D., *Pentarchia dawniej i dziś*, „Przegląd Prawosławny” 2003, nr 11, 22-23.

11. Autorzy

Afrahat

UCIECHA A., *Idea przymierza (qyāmā) w «Mowach» Afrahata*, „Verbum Vitae” 2003, nr 4, 227-243.

Ambrozjaster

Ambrozjaster, Hieronim, Pelagiusz, *Komentarze do Listu św. Pawła do Tytusa*, tłum. i oprac. A. Baron, ŻMT 28, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.

BARON A., *Łacińskie komentarze do Listu do Tytusa (Ambrozjaster, Hieronim, Pelagiusz) na tle recepcji myśli Pawłowej w starożytności. Studium porównawcze*, tamże, s. 9-107.

TYBUROWSKI K., *Przedmiot grzechu Adama w myśli Ambrozjastra na tle współczesnego mu „status quaestionis”*, „Studia Sandomierskie” 10 (2003) 239-251.

Ambroży

–, *Listy (36-69)*, t. 2, tłum., przypisy i indeksy P. Nowak, oprac. J. Naumowicz, BOK 22, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.

Atanazy

Słowo zamieszkało w ludzkim ciele (św. Atanazy, O Wcieleniu Słowa 8, OŻ I 32-34), wybrał A. Langhammer, „Espe” 2003, nr 63, 70-71.

Atanazy Pseudo-

Z Homilii paschalnej Pseudo-Atanazego, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 4, 9-10.

Augustyn

–, *O państwie Bożym. Przeciw poganom ksiąg XXII*, tłum. i oprac. W. Kornatowski, przedruk Wydawnictwo PAX, Warszawa 1977, I-II, Warszawa 2003, Wydawnictwo PAX – D^oAgostini – Altaya.

Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie, przekład zbiorowy, redakcja i wprowadzenie A. Eckmann, Lublin 2003, Wydawnictwo TN KUL:

–, *Wartości małżeństwa*, tłum. W. Eborowicz, tamże, s. 73-116.

–, *O świętym dziewictwie*, tłum. R. Bobel – H. Bojko, tamże, s. 119-182

–, *O doskonałym wdowieństwie*, tłum. T. Gacia, tamże, s. 185-222.

–, *Cudzołóżne małżeństwa*, tłum. M. Damian OFM – M. Cieśluk, tamże, s. 225-297.

–, *O powściągliwości*, tłum. S. Laskowski, tamże, s. 301-342.

–, *Małżeństwo i powściągliwość ks. I*, tłum. K. Kościelniak, tamże, s. 345-390.

–, *Rozprawa o Żydach i judaizmie (CPL 315)*, tłum. i oprac. J. Iluk, „Przegląd Religioznawczy” 2003, nr 2 (208), 65-84.

CICHOCKI M.A., *Wieczny pokój u św. Augustyna. Teologia polityczna wobec filozofii politycznej*, „Teologia Polityczna” 2003/2004, nr 1, 185-193.

CIEŚLUK M., *Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie. Bibliografia*, w: *Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie*, s. 53-72.

DONI R., *Święty Augustyn. Poszukiwanie prawdy. Biografia*, tłum. L. Rozdziewicz, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.

ECKMANN A., *Obraz Boga w człowieku według św. Augustyna*, RH 51 (2003) z. 3, 75-84.

ECKMANN A., *Święty Augustyn o małżeństwie i dziewictwie*, w: *Pisma św. Augustyna o małżeństwie i dziewictwie*, s. 5-49.

JAŚKIEWICZ S., „Ascensus ad Deum” w «Wyznaniach» św. Augustyna, „Studia Diecezji Radomskiej” 5 (2003) 53-56.

LASKOWSKI S., *Życie afektywne człowieka w raju i w szczęśliwości wiecznej w świetle nauki św. Augustyna*, „Studia Diecezji Radomskiej” 5 (2003) 635-648.

- LONGOSZ S., *Recepcja św. Augustyna w kulturze polskiej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 397-418.
- NAPIÓRKOWSKI A.A., *Czy Kościół rzeczywiście potępił św. Augustyna? Uwagi krytyczne do książki L. Kołakowskiego „Bóg nam nic nie jest dłużny”*, AK 140 (2003) z. 564, 289-299.
- NAUMOWICZ J., *Św. Augustyna droga do celibatu* „Pastores” 2003, nr 21, 109-115.
- NOCON A., *Zagadnienie Pokoju w Objaśnieniach Psalmów św. Augustyna*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 119-129.
- ROSIK M., *Zapowiedź nowego przymierza (Jr 31, 31-34) w «Enarrationes in Psalmos» św. Augustyna*, „Verbum Vitae” 2003, nr 4, 245-265.
- SWOBODA A., *Obraz żony w pismach Seneki i w «Objaśnieniach Psalmów» (Enarrationes in Psalmos) św. Augustyna*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 2003, nr 14, 91-109.
- ZIÓŁKOWSKA M., *Św. Augustyn prekursorem Soboru w Chalcedonie (451 r.). Zarys doktryny „communicatio idiomatum” w dziele «In Johannis Evangelium Tractatus» CXXIV*, RT 50 (2003) nr 4, 269-283.

Benedykt

- ROSTWOROWSKI P., *Święty Benedykt i jego Reguła*, „Cenobium” (2003) nr 18, 35-59.
- VAN OOST K., *Ideał benedyktyński*, „Cenobium” (2003) nr 18, 21-34.
- ZATORSKI W., *Benedyktyńska filozofia pracy*, „Zeszyty Teologiczne. Folia Theologica” 11 (2002) nr 2, 6-11.

Boecjusz

- , *O pociechach filozofii. Traktaty teologiczne*, tłum. R. Bielak – A. Kijewska, Warszawa 2003, Wydawnictwo D^oAgostini – Altaya.

Cezary z Arles

- SZRAM M., *„Słodkie imię miłosierdzia”. Cezariańska koncepcja dialogu miłosierdzia niebiańskiego z ziemskim*, „Verbum Vitae” 2003, nr 3, 213-232.
- ŻUREK A., *Cezary z Arles*, seria: Wielcy Ludzie Kościoła, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”.

Cyprian z Kartaginy

- CZYŻEWSKI B., *Postawa św. Cypriana wobec apostatów na podstawie jego «Listów»*, „Studia Gnesnensia” 17 (2003) 185-202.
- GACIA T., *Motywy agonistyczne w pismach Cypriana z Kartaginy*, „Kieleckie Studia Teologiczne” 2 (2003) 201-212.
- MATEJA L., *Oblicza miłosierdzia. Historyczne uwarunkowania rozwoju doktryny o miłosierdziu. Studium dzieł Tertuliana i świętego Cypriana*, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- PARTYKA J.S., *Święty Cyprian – biskup Kościoła afrykańskiego*, „Miejsca Święte” 2003, nr 4, 11-15.

Dydym

- HUCULAK B.J., *Wczesnochrześcijańska nauka o Duchu Świętym w przekazie Dydyma Aleksandryjskiego nazywanego Ślepce*, RT 50 (2003) z. 2, 101-116.

Efrem

RACZKIEWICZ M., *Święty Efrem – syryjski poeta tajemnic Pana*, „Studia Redemptorystowskie” 2003, nr 1, 135-143.

Epifaniusz Pseudo-

Przedziwny cud na niebiosach. Z homilii Pseudo-Epifaniusza ku czci Najświętszej Maryi Panny, „Przegląd Powszechny” 2003, nr 12, 452-453.

Eugipiusz

DUTKA W., *Barbarzyńcy w „Vita sancti Severini”*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 319-327.

OBRYCKI K., *Działalność charytatywna św. Seweryna w Norikum Nadbrzeżnym w V wieku*, w: *Ubogich zawsze macie. Materiały z sympozjum naukowego*, Warszawa 2003, 123-145.

Euzebiusz Aleksandryjski Pseudo-

–, *Homilia XI: O chrzcie Pańskim*, tłum. T. Krynicka, w: S. Longosz, *Dramatyzowane homilie o Janie Chrzcicielu i chrzcie Pańskim*, VoxP 23 (2003) t. 44-45,

Ewagriusz z Pontu

–, *O modlitwie*, tłum. K. Bielawski – L. Nieścior, seria: *Z tradycji mniszej* 30, Tyniec 2003.

MISIARCZYK L., *Próżność i pycha: myśli racjonalnej części duszy w duchowej walce według Ewagriusza z Pontu*, „Studia Płockie” 31 (2003), 27-38.

Filon z Aleksandrii

PRZYSZYCHOWSKA M., *Koncepcja podwójnego stworzenia jako próba wyjaśnienia genezy świata zmysłowego (Filon z Aleksandrii, Orygenes, Grzegorz z Nyssy)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 203-220.

Fizjolog

–, tłum. K. Jażdżewska, Biblioteka Antyczna, Warszawa 2003, Pruszyński i S-ka.

Flawiusz Józef

BRZOSTOWSKI Z.I., *Józef Flawiusz w obliczu próby wierności*, „Przegląd Religioznawczy” 2003, nr 2 (208), 31-40.

Fulgencjusz z Ruspe

PARTYKA J.S., *Fulgencjusz z Ruspe*, „Miejsca Święte” 2003, nr 4, 16-17

Gaudencjusz z Brescii

DEGÓRSKI B., *Le nozze di Cana nell'esegesi di san Gaudenzio di Brescia*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 285-299.

Grzegorz Wielki

–, *Księga reguły pasterskiej, List synodalny (I 24), Homilia 1, 17, List I 41A*, wstęp i oprac. M. Starowieyski, tłum. E. Szwarcenberg-Czerny, ŻM 30, Kraków 2003, Wydawnictwo Benedyktynów.

BIELAS L., *Życie codzienne papieża Grzegorza Wielkiego w świetle jego korespondencji. Zagadnienia wybrane*, w: *Studia i rozprawy ofiarowane prof. T. Górskiemu* [1], 9-21.

- BULAS R., *Grzegorz Wielki w anglosaskiej Brytanii i celtyckiej Irlandii*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 353-361.
- MARKUS R.A., *Grzegorz Wielki*, tłum. P. Nehring, Warszawa 2003, PIW.
- PIUS X, *Encyklika „Iucunda sane” z okazji 1300-lecia śmierci Grzegorza Wielkiego*, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 7-21.
- SOJKA S., *Ideat życia kapłańskiego w świetle pism św. Grzegorza Wielkiego*, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL.
- STĘPNIEWSKA A., *Sylwia – matka papieża Grzegorza Wielkiego*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 363-373.

Grzegorz z Nazjanzu

- , *Opowieść o moim życiu*, tłum. A.M. Komornicka, Poznań 2003, Wydawnictwo „W Drodze”.
- JAŚKIEWICZ G., *Keryks – kerygma w mowach Grzegorza z Nazjanzu*, Siedlce 2003.
- JAŚKIEWICZ G., *Merytoryczno-formalne aspekty kerygmatu na podstawie mów Grzegorza z Nazjanzu*, RT 50 (2003) z. 4, 95-109.
- PAWLIKOWSKI T., *Grzegorz z Nazjanzu*, PEF IV 106-108.
- WIDOK N., *Stanowisko Grzegorza z Nazjanzu wobec formuły trynitarniej: μία οὐσία – τρεῖς ὑποστάσεις*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 221-233.

Grzegorz z Nyssy

- KOTKOWSKA E., *Pomyśleć świat jako całość według św. Grzegorza z Nyssy*, Poznań 2003, Księgarnia Św. Wojciecha, Wydawnictwo UAM.
- PAWLIKOWSKI T., *Grzegorz z Nyssy*, PEF IV 108-113.
- PRZYSZYCHOWSKA M., *Koncepcja podwójnego stworzenia jako próba wyjaśnienia genezy świata zmysłowego (Filon z Aleksandrii, Orygenes, Grzegorz z Nyssy)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 203-220.

Herakleon

- MYSZOR W., *Herakleon*, PEF IV 353-354.

Hermogenes

- ZMORZANKA A., *Hermogenes*, PEF IV 400-401.

Hieronim

- , *List LXXXIV do Pammachiusza i Oceana*, tłum. W. Sowa, w: Rufin, *Obrona przed zarzutami Hieronima*, XMT 29, Kraków 2003, 29-42.
- Ambrozjaster, Hieronim, Pelagiusz, *Komentarze do Listu św. Pawła do Tytusa*, tłum. i oprac. A. Baron, ŻMT 28, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- BARDSKI K., *Hieronim*, PEF IV 435-437.
- DONATI A., *Hieronimi Epistula XLVI: Paulae et Eustochiae ad Marcellam – De locis sanctis (commentario)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 235-258.
- JELONEK T., *Hieronim*, seria: Wielcy Ludzie Kościoła, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.
- KELLY J.N.D., *Hieronim. Życie, pisma, spory*, tłum. R. Wiśniewski, Biografie Sławnych Ludzi, Warszawa 2003, PIW.

- NEHRING P., *Jerome's Vita Hilarionis. A rhetorical analysis of its structure*, „Augustinianum” 43 (2003), fasc. 2, 417-434.
- NEHRING P., *In morem declamatorum paululum lusimus – das rhetorische Spiel des Hieronymus mit Helvidius*, w: *Collectanea Classica Thorunensia XIV. Studia Graeco-Latina Universitatis Nicolai Copernici*, Toruń 2003, 75-85.
- Nieznanomość Pisma świętego jest nieznanomością Chrystusa* (Hieronim, *Komentarz do Ks. Izajasza*, Prolog 1. 2, LG IV 1226-1227), wybrał A. Langhammer, „Espe” 2003, nr 65, 75-76.

Hilary z Poitiers

- ANZULEWICZ H., *Hilary z Poitiers*, PEF IV 441-444.
- TUREK W., *Niektóre wskazania egzegetyczne w Komentarzu do Ewangelii św. Mateusza św. Hilarego z Poitiers*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 85-97.
- TUREK W., *Scandalum crucis. Kilka refleksji św. Hilarego z Poitiers*, „Życie Duchowe” 2003, nr 35, 101-105.

Hipolit Rzymski

- PAWLIKOWSKI T., *Hipolit (Rzymski)*, PEF IV 475-477.

Ireneusz z Lyonu

- KRYŚCIAK E., *W trosce o Źródło Wody Żywej (św. Ireneusz)*, „Espe” 2003, nr 65, 76-77.
- PIETRAS H., *Miejsce aniołów w teologii Ireneusza z Lyonu*, w: *Świat aniołów. Materiały z Sympozjum (Kraków, 9-10 II 1999)*, Marki 2003, 65-80.

Izaak Syryjczyk

- REJAK S., *Jeden Pan, jedna wiara. Eschatologiczna nadzieja w pismach Izaaka Syryjczyka*, Lublin 2003, Wydawnictwo KUL.

Izydor z Sewilli

- , *Sentencje I 9-10; III 5-6*, tłum. J. Szymański, w: *Sentencje anielskie*, Kraków 2003, Wydawnictwo „M”, 29-60.

Jan Chryzostom

- DAL COVOLO E., *Homilia 50 Jana Chryzostoma na Ewangelię Mateusza („Przypadek” dysproporcji egzegezy)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 77-83.
- FEDOR P., *Horyzonty biblijne w grekokatolickiej liturgii św. Jana Złotoustego*, „Z Badań nad Biblią” 2003, nr 6, 149-159.
- KOŁOSOWSKI T., *Święty Jan Chryzostom. Portret kaznodziei – duszpasterza*, „Seminare” 19 (2003) 397-409.
- Nie bądź surowym sędzią (św. Jan Chryzostom, Hom. do Ew. Mt 23, 1 n. I, OŻ III 212-214)*, wybrał A. Langhammer, „Espe” 2003, nr 62, 69-70.

Jan Kasjan

- , *Rozmowy o modlitwie. Rozmowy IX i X z abba Izaakiem*, tłum. A. Nocoń, seria: *Z tradycji mniszej* 31, Tyniec 2003, Wydawnictwo Benedyktynów.
- MIRRI L.M., *Il pensiero teologico di Cassiano nel „De incarnatione”*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 259-284.

Juniliusz Afrykańczyk

CZYŻEWSKI B., *Księgi Pisma Świętego w ujęciu isagogi Juniliusza Afrykańczyka*, Poznań 2003, Wydawnictwo Naukowe UAM.

Klemens Aleksandryjski

KLIBENGAJTIS T., *Chrystus „wiedzą”, „gnozą” i „pokarmem”. Tytuły logo-chrystologiczne a prawda według Klemensa z Aleksandrii*, „*Analecta Cracoviensia*” 35 (2003) 151-167.

KLIBENGAJTIS T., *Logos wychowawcą Żydów ku prawdzie w koncepcji Klemensa z Aleksandrii. Przyczynek do badań nad filosemityzmem Ojców Kościoła*, CT 73 (2003) nr 2, 13-37.

KLIBENGAJTIS T., „*Nasiona prawdy*” pogan. Poezja jako „*locus theologicus*” według Klemensa z Aleksandrii, CT 73 (2003) nr 3, 61-76.

SZCZUR P., *Wpływ starożytnej myśli greckiej na kształtowanie się koncepcji roztropności (φρόνησις) u Klemensa Aleksandryjskiego*, RT 50 (2003) z. 4, 149-170.

ZAGÓRSKI D., „*Miarą wszystkich rzeczy jest Bóg*”. *Platońska zasada w interpretacji Klemensa Aleksandryjskiego*, RT 50 (2003) z. 4, 245-255.

Marek Diakon

–, *Żywoć św. Porfiriusza, biskupa Gazy*, tłum. I. Milewski (seria: *Christianitas antiqua*, Fontes 1), Sopot 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

Nil z Ancyry

–, *Peristeria. Traktat dla mnicha Agatiusza*, wstęp, przekład i oprac. L. Nieścior, POK, Poznań 2003, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego UAM.

Optat z Milewy

–, *Traktat przeciw donatystom Księga I*, tłum. A. Gołda, wstęp i komentarz S. Longosz, VoxP 22 (2003) t. 44-45, 433-459.

Orygenes

–, *Komentarz do Ewangelii według św. Jana*, tłum. i przypisy S. Kalinkowski, wprowadzenie H. Pietras, ŻMT 27, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.

BŁYSZCZ A., *La struttura ontologica dell'essere razionale e il suo destino definitivo nel terzo libro di «De principiis» di Origene*, „*Zeszyty Historyczno-Teologiczne*” 9 (2003) nr 9, 114-181.

PIETRAS H., *Do pełni życia w Duchu Świętym. Orygenes «O zasadach» I 3, 8*, „*Studia Bobolanum*” 2003, nr 3, 43-51.

PIETRAS H., *I Principi II 11 di Origene e il millenarismo*, w: *Origeniana octava. Origen and the Alexandrian Tradition*, ed. L. Perrone, Leuven 2003, 707-714.

PRZYSZYCHOWSKA M., *Koncepcja podwójnego stworzenia jako próba wyjaśnienia genezy świata zmysłowego (Filon z Aleksandrii, Orygenes, Grzegorz z Nyssy)*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 203-220.

SŁOMKA J., *Orygenes o kapłaństwie i Eucharystii w homiliach o Księdze Kapłańskiej*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 99-117.

SŁOMKA J., *Starotestamentalne przymierza w interpretacji Orygenesesa*, „*Verbum Vitae*” 2003, nr 4, 213-226.

SŁOMKA J., *Teologiczne podstawy egzegezy Orygenesesa i jej aktualność*, ŚSHT 36 (2003) nr 2, 477-489.

SZRAM M., *Autokastracja Orygenesesa – fakt czy nieporozumienie?*, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 171-202.

Pachomiusz

KRYŚCIAK E., *Ostra reguła* (Pachomiusz), „Espe” 2003, nr 63, 72.

Patryk

Pisma i najstarsze żywoty, wstęp J. Strzelczyk, ŻM 29, Kraków – Tyniec 2003, Wydawnictwo Benedyktynów:

–, *Wyznanie; List do żołnierzy Korotyka*, tłum. K. Panuś, tamże, s. 69-106.

–, *Żywoty (Muirchu, Tirechan)*, tłum. A. Strzelecka, tamże, s. 107-205.

Paulin z Noli

PAŁUCKI J., *Pismo Święte w pasterskiej postudze Paulina z Noli*, RT 50 (2003) z. 4, 139-147.

Pelagiusz

Ambrozjaster, Hieronim, Pelagiusz, *Komentarze do Listu św. Pawła do Tytusa*, tłum. i oprac. A. Baron, ŻMT 28, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM.

Prudencjusz

STABRYŁA S., *Facta et miracula. Problem realizmu i cudowności w «Peristephanon» Prudencjusza*, w: *Studia i rozprawy ofiarowane prof. T. Górskiemu* [1], 229-240.

Rufin z Akwilei

Obrona przed zarzutami Hieronima, tłum. A. Smaroń – A. Caba, wstęp i opracowanie J. Żelazny, ŻMT 29, Kraków 2003, Wydawnictwo WAM:

–, *Apologia przed zarzutami Hieronima*, tłum. A. Smaroń, tamże, s. 43-150.

–, *Apologia do Anastazego*, tłum. A. Caba, tamże, s. 151-155.

Szenute z Atripe

SZMURŁO R., *Szenute z Atripe w świetle „Listów i Kazań” archimandryty Bezy*, ŚSHT 36 (2003) nr 1, 116-126.

Tertulian

MATEJA L., *Miłosierdzie w kontekście dobroci i cierpliwości w ujęciu Tertuliana*, „Verbum Vitae” 2003, nr 3, 203-212.

MATEJA L., *Sprawiedliwość i miłosierdzie w starożytności. Porównanie myśli Seneki i Tertuliana*, „Teologia Polityczna” 2003/2004, nr 1, 140-147.

TUREK W., „Uczyńmy człowieka na nasz obraz, podobnego nam” (Rdz 1, 26) w interpretacji Tertuliana, VoxP 23 (2003) t. 44-45, 157-169.

Wenancjusz Fortunat

NIEWIADOMSKA M., *Wiersze o Krzyżu Wenancjusza Fortunata. Próba interpretacji*, „Przegląd Tomistyczny” 9 (2003) 281-311.

12. Recenzje, omówienia

- BARTOSZEWICZ D. (rec.), M. Szram, *Duchowy sens liczb w alegorycznej egzegezie aleksandryjskiej (II-V w.)*, Lublin 2001 – CT 78 (2003) nr 3, 221-223.
- BUBEL G. (rec.), Ch. Schönborn, *Ikona Chrystusa*, tłum. W. Szymona, Poznań 2001 – „Studia Bobolanum” 2003, nr 1, 196-201.
- BULAS R. (rec.), Pracownia Karmelu Miłości Miłosiernej im. Braci Trapistów Tibhirine w Szczecinie, *Modlitwa Kolorem. Ikony z Pracowni Karmelu Miłości Miłosiernej im. Braci Trapistów Tibhirine*, Szczecin 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 501-504.
- BURCZAK K. (rec.), G. Franke, *Das Kirchenasyl im Kontext sakraler Zufluchtnahmen der Antike. Historische Erscheinungsformen und theologische Implikationen in patristischer Zeit*, Frankfurt am Main 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 481-487.
- CHMIEL J. (rec.), *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne*, cz. 1-2, red. M. Starowieyski, Kraków 2003, WAM – „Premisia Christiana” 10 (2003) 425.
- CHMIEL J. (rec.), J. Daniélou, *Teologia judeochrześcijańska. Historia doktryn chrześcijańskich przed Soborem Nicejskim*, wyd. 2, tłum. ks. S. Basista, Kraków 2002, WAM – AK 140 (2003) z. 564, 399.
- CHROSTOWSKI W. (rec.), J. Daniélou, *Teologia judeochrześcijańska. Historia doktryn chrześcijańskich przed Soborem Nicejskim*, tłum. S. Basista, Kraków 2002 – CT 78 (2003) nr 2, 195-201.
- DANIELEWICZ Z., *Historia mistycyzmu* (recenzja książki B. McGinna, *The Presence of God. A History of Western Mysticism*, New York, t. 1 – 1991, t. 2 – 1994, t. 3 – 1998, Crossroad-Herder) – „Przegląd Powszechny” 2003, nr 12, 509-514.
- DRAŹEK D. (rec.), J. Królikowski, *Mądrość Ojców Kościoła. Okruchy patrystyczne*, Pelplin 2003, Wydawnictwo „Bernardinum” – „Pielgrzym” 14 (2003) nr 26, s. 22.
- FIGIEL J. (rec.), *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst grecki, łaciński, arabski, ormiański, polski*, t. 3: (1414-1445) *Konstancja; Bazylea – Ferrara – Florencja – Rzym*, układ i oprac. ks. A. Baron – ks. H. Pietras SJ, ŻMT 30, Kraków 2003, WAM – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 499-501.
- GRĘZLIKOWSKI J. (rec.), K. Schatz, *Sobory Powszechnne. Punkty zwrotne w historii Kościoła*, Kraków 2001, WAM – AK 140 (2003) z. 564, 381-384.
- JELONEK K. – STAROWIEYSKI M. (rec.), *Dokumenty Soborów Powszechnych, tekst grecki, łaciński, polski*, t. 1, oprac. A. Baron – H. Pietras, ŻMT 24, Kraków 2001, WAM – „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 9 (2003) nr 1(17), s. 7-8.
- JELONEK K., *Dokumenty Soborów Powszechnych, tekst grecki, łaciński, polski*, t. 2 (869-1312), oprac. A. Baron – H. Pietras, Kraków 2002, WAM – „Przegląd Piśmiennictwa Teologicznego” 9 (2003) nr 1 (17) 8-9.
- JELONEK T. (rec.), *Dokumenty Soborów Powszechnych*, t. 1, Kraków 2002, WAM – AK 140 (2003) z. 564, 396-397.
- KACZOROWSKI R. (rec.), *Św. Augustyna traktat „O muzyce”*, wstęp i przekład L. Witkowski, Lublin 1999, RWKUL – „Studia Gdańskie” 15-16 (2002-2003) 215-218.
- KLINKOWSKI J. (rec.), A. Rosik, *Judaizm u początków ery chrześcijańskiej*, Wrocław 2003 – „Perspectiva” 2 (2003) nr 1, 281-283.

- KRACIK J., *Dawne sobory po łacinie i po polsku* (rec. książki: *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst grecki, łaciński, polski*, t. 2 (869-1312), układ i oprac. A. Baron – H. Pietras, Kraków 2003, WAM 429-430.
- KRACIK J., *Legends Chrystusowe* (rec. książki: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne*, cz. 1-2, red. M. Starowieyski, Kraków 2003, WAM) – „Premisla Christiana” 10 (2003) 426.
- KRÓL P. (rec.), M. Borkowska, *Twarze Ojców Pustyni*, Kraków 2001, Znak – AK 141 (2003) z. 566, 163-165.
- LANG A. (rec.), J. Méléze Modrzejewski, *Żydzi nad Nilem od Ramzesa II do Hadriana*, Kraków 2000 – CT 78 (2003) nr 2, 201-206.
- LONGOSZ S. (rec.), A. Flis – B. Kowalska, *Zapomniani bracia. Ginący świat chrześcijan Bliskiego Wschodu*, Kraków 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 506-511.
- MIRRI L.M. (rec.), M. Pazzini, *Lessico concordanziale del Nuovo Testamento Siriano*, Jerusalem 2004 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 493-494.
- MYSZOR W. (rec.), L. Mateja, *Oblicza miłosierdzia. Historyczne uwarunkowania kształtowania doktryny o miłosierdziu. Studium dzieł Tertuliana i świętego Cypriana*, Kraków 2003 – ŚSHT 36 (2003) nr 1, 270-273.
- MYSZOR W. (rec.), N. Widok, *Physis w pismach Grzegorza z Nazjanzu. Studium z teologii patrystycznej*, Opole 2001 – ŚSHT 36 (2003) nr 1, 273-276.
- NAUMOWICZ J. (rec.), B. Czyżewski, *Księgi Pisma Świętego w ujęciu isagogi Juniliusza Afrykańczyka*, Poznań 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 494-495.
- RASZEWSKI M. (rec.), A. Tronina – M. Szmajdziński, *Wprowadzenie do języka syryjskiego*, Kielce 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 487-490.
- SŁOTWIŃSKA H. (rec.), F. Drączkowski, *Metoda wykresograficzna w katechezie*, Pelplin 2001 – AK 140 (2003) z. 563, 180-182.
- STAROWIEYSKI M. (rec.), *Dokumenty Soborów Powszechnych*, t. 1, Kraków 2002, WAM – AK 140 (2003) z. 564, 394-396.
- STAROWIEYSKI M. (rec.), *U korzeni chrześcijańskiej Europy* (rec. książki *Dokumenty Soborów Powszechnych*, t. 2, Kraków 2003 – „Pielgrzym” 14 (2003) nr 26, s. 22.
- SZMURŁO R. (rec.), B. Layton, *A Coptic Grammar. With Chrestomathy and Glossary. Sahidic Dialekt*, Wiesbaden 2000, Harrassowitz Verlag – ŚSHT 36 (2003) 550-553.
- SZMURŁO R. (rec.), G. Gnoli (a cura di), *Il manicheismo*, volume 1: *Mani e il Manicheismo*, Forigliano 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 496-498.
- SZRAM M. (rec.), A. Eckmann, *Przebóstwienie człowieka w pismach wczesnochrześcijańskich*, Lublin 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 471-474.
- SZRAM M. (rec.), *Origene e l'allesandrinismo capadoce (III-IV secolo)*. Atti del V Convegno del Gruppo Italiano di ricerca su „Origene e la tradizione alessandrina” (Bari, 20-22 settembre 2000), a cura di M. Girardi – M. Morin, Bari 2002 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 461-466.
- SZRAM M. (rec.), P. Gwiazda, *Życie kontemplacyjne według św. Grzegorza Wielkiego*, Warszawa 2001 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 466-468.
- SZRAM M. (rec.), R. Wiśniewski, *Szatan i jego studzy. Rola diabła i demonów*

- w łacińskiej literaturze hagiograficznej IV-V wieku. *Chrześcijaństwo u schyłku starożytności. Studia źródłoznawcze*, red. T. Derda – E. Wipszycka, t. 4, Kraków 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 468-471.
- WIDOK N. (rec.), W. Ceran, *Historia i bibliografia rozumowana bizantynologii polskiej (1800-1998)*, t. 1-2, Łódź 2001 – STHŚO 23 (2003) 364-371.
- WOJTCZAK-SZYSZKOWSKI J. (rec.), K. Burczak, *Figury retoryczne i tropy w Psalmach na podstawie „Expositio Psalmorum” Kasjodora*, Lublin 2004 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 476-478.
- WOJTCZAK-SZYSZKOWSKI J. (rec.), P. Szczur, *Oblicza miłości. „Miłość daje się poznać w sposób wieloraki”. Cnoty pokrewne i towarzyszące życiu według Klemensa Aleksandryjskiego*, Kielce – Lublin 2002 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 474-476.
- WYSOCKI M. (rec.), L. Mateja, *Oblicza miłosierdzia. Historyczne uwarunkowania rozwoju doktryny o miłosierdziu. Studium dzieł Tertuliana i św. Cypriana*, Kraków 2003 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 490-492.
- ZAGÓRSKI D. (rec.), R. Selejdak, *Diakonat stały w świetle Biblii i historii Kościoła*, Częstochowa 2002 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 478-481.
- ZIĘBA S. (rec.), Teofrast, *Przyczyny powstawania i rozwoju roślin. Fizjologia roślin*. Z języka greckiego przełożył, wstępem, komentarzem i indeksami opatrzył ks. H. Wójtowicz, Lublin 2002 – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 504-506.
- ZWOLIŃSKI A. (rec.), *Dokumenty Soborów Powszechnych. Tekst grecki, łaciński, polski*, t. 2 (869-1312), układ i oprac. A. Baron – H. Pietras, Kraków 2003, WAM – „Premisla Christiana” 10 (2003) 430-432.
- ZWOLIŃSKI A., *Ujrzyć i uwierzyć (rec. książki: Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne, cz. 1-2, red. M. Starowieyski, Kraków 2003, WAM) – „Premisla Christiana” 10 (2003) 426-427.*
- ŻUREK A. (rec.), Possydiusz z Kalamy, *Żywot św. Augustyna*, tłum. P. Nehring, ŻM 26, Kraków – Tyniec 2002, Wydawnictwo Benedyktynów – TST 22 (2003) 159-160.

13. Sprawozdania

- DEGÓRSKI B., *Ojcowie Kościoła a szkoły teologiczne na soborach* (Rzym, 6-7 III 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 725-728.
- DEGÓRSKI B., *Sposoby porozumiewania się i recepcja: Protagonści, techniki i drogi dokumentu chrześcijańskiego (IV-VI wiek)* (XXXII Dni Augustiańskie, Rzym, 8-10 V 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 722-725.
- IWASZKIEWICZ-WRONIKOWSKA B., *Męczennicy w świecie późnego antyku* (VI Sympozjum Kazimierskie, Kazimierz nad Wisłą, 5-6 V 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 718-719.
- LACHOWICZ J., *Patrystyczne homilie i komentarze biblijne* (Sekcja Patrystyczna, Brenna, 25-26 IX 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 703-712.
- LONGOSZ S., *Złoty jubileusz kapłaństwa ks. prof. H. Wójtowicza* (Pionki, 8 VI 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 731-740.
- MAJERAN R., *Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu* (Lublin, KUL, 7-10 X 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 697-703.

- MISIARCZYK L., *XIV Kongres Patrystyczny w Oksfordzie* (Oksford, 18-23 VIII 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 719-722.
- SZCZUR P., *Wystawa melchickich ikon arabskich* (Paryż, 16 V – 17 VIII 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 728-730.
- SZMURŁO R., *Gatunki literackie w piśmiennictwie wczesnochrześcijańskim. Nowe formy, czy kontynuacja tradycji klasycznej?* (Warszawa, UKSW, 12 XI 2003) – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 713-717.
- UCIECHA A., *Dziecko w rodzinie i społeczeństwie* (Akademia Bydgoska, Pieczyńska 24-26 VI 2002 r.) – ŚSHT 36 (2003) nr 1, 302.
- UCIECHA A., *Jeden chrzest na odpuszczenie grzechów* (Sekcja Patrystyczna, Kielce 23-24 IX 2002 r.) – ŚSHT 36 (2003) nr 1, 303-304.
- ZMORZANKA A.Z., *Posiedzenia Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL w roku akademickim 2003/2004* – VoxP 23 (2003) t. 44-45, 691-697.

14. Wybrane publikacje z zakresu literatury klasycznej

a) Przekłady

- FLAWIUSZ FILOSTRATOS, *Rozmowa o herosach*, tłum., wstęp i komentarz M. Szarmach, Toruń 2003, Wydawnictwo UMK.
- PLUTARCH, *O Izydzie i Ozyrysie*, Poznań 2003, Wydawnictwo Naukowe UAM.
- POLIAJNOS, *Podstępny wojenne*, tłum. M. Borowska, Warszawa 2003, Pruszyński i S-ka.
- PROKLOS, *Elementy Teologii*, tłum. R. Sawa, przedmowa M. Dzielska, Warszawa 2003, Wydawnictwo AKME.
- RUTILIUS RUFUS NAMATIANS, *Poemat o powrocie z Rzymu do Galii*, wstęp i przekład S. Śnieżewski, „Terminus” 5 (2003) z. 1, 173-215.
- SEKSTUS EMPIRYK, *Przeciw etykom (AM XI,42-167)*, tłum. Z. Nerczuk, „Studia Antyczne i Mediewistyczne” 36 (2003) 22-39.

b) Opracowania

- BIENIEK A., *Starożytność w myśli arabskiej*, Kraków 2003, Wydawnictwo UJ.
- DEMBIŃSKA-SIURY D., *Kilka uwag na temat problemu Boga w filozofii greckiej*, „Studia Redemptorystowskie” 2003, nr 1, 97-114.
- GRÓDEK K.W., *Bóstwo i boskość w początkach myśli greckiej*, „Studia Redemptorystowskie” 2003, nr 1, 87-96.
- HOLZBERG N., *Powieść antyczna. Wprowadzenie*, tłum. M. Wójcik, Kraków 2003, Wydawnictwo „Homini”.
- JACZYŃSKA M. – PAWLAK M. – WOJCIECHOWSKI P., *Studia z dziejów antycznego Rzymu*, Toruń 2003, Uniwersytet Mikołaja Kopernika.
- ROZWADOWSKI W., *Nauczanie prawa w państwie rzymskim*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 55 (2003) nr 1, 9-28.
- SPYCHAŁA J.M., *Orfeusz i orficy – zarys problematyki*, „Klio” (2003) nr 3, 3-24.
- SUDER W., „Census populi”. *Demografia starożytnego Rzymu*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia” 2003, nr 160, 1-299.
- WILBANK F.W., *Świat hellenistyczny*, tłum. G. Muszyński, Warszawa 2003, Prószyński i S-ka.

WOJCIECHOWSKI M., *Stoickie definicje cnót według Arejosa Didymosa*, „Forum Teologiczne” 4 (2003) 177-184.

ŻMUDZIŃSKI M., *Świat starożytny i jego cuda*, Wrocław 2003, Ossolineum.

opracowali

ks. Józef Naumowicz – Warszawa, UKSW

ks. Stanisław Longosz – Lublin, KUL